

PLANOLOGISCHE RUBRIEK

Thom Dieles

Relatienota kontra natuurbescherming

Vorig jaar heeft de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening in de zogenaamde Voorrangsinventarisatie Relatienotagebieden aan de elf kolleges van Gedeputeerde Staten voorstellen gedaan over de aanwijzing van in agrarisch gebruik zijnde gronden die om natuurwetenschappelijke of landschappelijke redenen bij voorrang om bescherming vragen.

Deze gronden dienen óf door de overheid te worden aangekocht ten behoeve van een natuurbeschermingsinstantie en als natuurreservaat met agrarisch gebruik te worden beheerd óf, indien de bescherming van de waarden van de natuur of het landschap minder ver afwijkt van wat om louter agrarische redenen gewenst is, in aanmerking te komen voor speciale beheersovereenkomsten waarbij het behoud van natuur en landschap voorop staat zonder dat tot aankoop hoeft te worden overgegaan.

Zowel voor de aankoop van de gronden als voor de compensatie aan de betreffende boeren voor de af te sluiten beheersovereenkomsten zijn de nodige gelden beschikbaar gesteld.

In de praktijk blijkt dit ministeriële voorstel een bijwerking te hebben die voor de natuur- en landschapsbescherming erg negatieve gevolgen heeft.

Vóór de aanwijzing van de Minister van VRO plachten de gemeenten in hun bestemmingsplan Buitengebied gronden aan te wijzen waar ten behoeve van de bescherming van natuurwetenschappelijke of landschappelijke waarden bepaalde agrarische werken of werkzaamheden niet óf slechts onder bepaalde voorwaarden mochten worden aangelegd of uitgevoerd.

In een gebied met bijvoorbeeld oude slenken, oeverwallen en terprestanten mocht in het algemeen niet, of slechts na overleg met een bepaalde terzakekundige adviesinstantie en na toestemming van Gedeputeerde Staten, tot oppervlakteontgronding of terreinegalisatie worden overgegaan.

In de praktijk betekenden deze bepaling-

en voor de betreffende boer meestal, dat hij op de tot dan toe voor hem gebruikelijke wijze zijn bedrijf kon blijven uitoefenen. Wijzigingen in zijn bedrijfsvoering door het aanleggen of uitvoeren van bepaalde werken of werkzaamheden waren echter niet altijd in alle gevallen mogelijk. Soms kon dit evenwel tot agrarisch onwerkbaar situaties en tot onbillijkheden ten opzichte van andere boeren leiden die niet aan dergelijke beperkingen onderworpen waren. Om excessen te voorkomen is daarom terecht de ministeriële regeling ontworpen, dat de boer door het sluiten van beheersovereenkomsten toch aan een inkomen kan komen, dat vergelijkbaar is met dat van andere boeren uit de streek die geen land bezitten waarop sterk beperkende bepalingen rusten.

Tot aan de ministeriële aanwijzing was echter algemeen geaccepteerd en de kroonjurisprudentie bevestigt dit duidelijk dat in een bestemmingsplan voor het buitengebied van een gemeente omwille van de bescherming van de natuur of het landschap aan het gebruik van agrarische gronden tot op zekere hoogte voorwaarden of beperkingen gesteld konden en ook moesten worden.

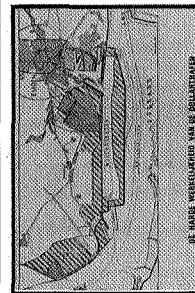
Nu echter de regeling van de beheersovereenkomsten en de reservaatvorming is verschenen en de gronden die voor deze regeling bij voorrang in aanmerking komen zijn aangewezen menen diverse gemeentebesturen hieruit te kunnen afleiden dat nu voor alle andere, niet-aangewezen gronden in het geheel geen voorwaarden of beperkingen aan het agrarisch gebruik meer kunnen of behoeven te worden gesteld. Veel gronden met natuurwetenschappelijke of landschappelijke waarden raken hierdoor evenwel hun planologische bescherming kwijt.

Een duidelijk voorbeeld van deze voor de natuurbescherming ongunstige ontwikkeling geeft de gang van zaken bij de voorbereiding van het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Franekeradeel. In het oorspronkelijke ontwerp voor dit plan waren diverse agrarische gronden aangewezen waar omwille

van de cultuurhistorisch-landschappelijke en de natuurwetenschappelijke waarden onder meer het egaliseren van gronden en het wijzigen van de grondwaterstand aan legvergunningen waren gebonden. Toen het plan voor de eerste maal ter visie kwam te liggen waren deze bepalingen ten aanzien van de meeste van die gronden uit het plan geschrapt. De motivering was dat geen van die gronden viel onder de voorrangsaanwijzing van de minister. Nu het plan inmiddels door de gemeenteraad is vastgesteld zijn ook de beschermende bepalingen voor een faastte belangrijk weidevogelgebied waarvan de waarde tevens nog in het stemrapport van de ruilverkaveling 'De Bjimmen' wordt erkend uit het plan verdwenen. Mochten hier alsnog beheersovereenkomsten worden afgesloten, dan is de gemeente bereid de bestemmingsbepalingen daaraan aan te passen. De gemeente Franekeradeel gaat in haar beleid derhalve volledig voorbij aan de tot nog toe gegroeiende jurisprudentiële praktijk, dat elke boer in een bestemmingsplan bepaalde regels opgelegd kunnen worden - zoals trouwens elke burger in Nederland - zonder dat daar direct een financiële vergoeding tegenover hoeft te staan. Slechts waar beperkingen de uitoefening van het agrarisch bedrijf in gevaar brengen dient de boer in aanmerking te komen voor een financiële compensatie die vastgelegd wordt in een af te sluiten beheersovereenkomst. Zo blijkt deze voor de bescherming van de natuur en het landschap ontworpen ministeriële regeling zich ten dele tegen zichzelf te keren. Hopelijk grijpen Gedeputeerde Staten in in deze ontwikkeling en anders zal de kroon in laatste instantie uitsluitend dienen te verschaffen, maar dan kan inmiddels al veel vernield zijn. Beter ware het echter dat reeds het gemeentebestuur van Franekeradeel en ook de besturen van andere gemeenten zich minder eenzijdig agrarisch opstellen en niet de bescherming van natuur en landschap in bestemmingsplannen volledig achterwege lieten, zodra geen opname in de voorrangsinventarisatie relatienotagebieden heeft plaatsgevonden.

BOEK BESPREKING

De harde werkelijkheid van de Dollarthafen, uitg. Werkgroep Eemshaven, Groningen, 1978, f 2,-.

Over het merkwaardig gesjoemel aan de duitse kant van de Eems en in het prachtige nederlandse deel van de Dollard betreffende de aanleg van een industriehaven, die moet dienen om werkloosheid in Oostfriesland te bestrijden en Niedersachsen moet opstoten in de vaart der volkeren (het lijkt de Eemshaven wel) is nu een goed gedocumenteerde brochure verschenen. Van belang voor bestuurders en geïnteresseerden zijn de conclusies: De voorgenomen aanleg van een duitse industriehaven, grotendeels op grondgebied van het buurland Nederland, midden in een natuurgebied van internationale betekenis is volstrekt onverantwoord. Bovendien is het Dollarthafenproject zowel sociaal-ekonomisch als bestuurlijk-juridisch zeer zwak onderbouwd. Zo worden bv. in de kosten-baten analyse, die het projekt financieel aanvaardbaar moet maken, alle milieueffekten (ook de kwantificeerbare) buiten beschouwing gelaten. Het veronderstelde aantal arbeidsplaatsen dat door de aanleg en gebruik van de Dollarthafen gekreëerd zou worden, is in de loop van drie jaar teruggebracht van 24000 tot 7700. De werkgelegenheidsdoelstelling van het projekt is daarmee omver gehaald. Door het ondertekenen van de Wetlands-convention hebben zowel Nederland als de Bondsrepubliek Duitsland zich verplicht tot het nemen